

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Miljøministeriet

Bilag 47. Spørgsmål fra Konservative modtaget 4. maj 2021

10. maj 2021

7. Hvad kan man gøre for at fremme de kollektive virkemidler, som landbruget selv ønsker på bekostning af den målrettede regulering?

Omfanget af kollektive virkemidler kan muligvis fremmes ved en tættere sammenkobling mellem kollektive virkemidler og reguleringsindsatsen, således at der skabes bedre incitamentter til de kollektive virkemidler, såvel for landbruget samlet set, som for den enkelte landbruger.

Derudover er et godt, praktisk samarbejde mellem myndigheder, konsulenter m.fl. et vigtigt fundament for indsatsen.

Kvælstof

Presfaktorer

43. Kvælstof er omdrejningspunktet i regeringens udspil, men hvilke øvrige faktorer påvirker miljøtilstanden i vores kystnære havmiljø?

Ud over påvirkninger fra næringsstoffer (kvælstof og fosfor) bliver de marine vandområder også påvirket af en række andre aktiviteter, som direkte eller indirekte kan påvirke miljøtilstanden i vandområderne. Andre potentielle væsentlige presfaktorer vurderes i vandområdeplanens basisanalyse at være klappning og graveaktiviteter, råstofindvinding, effekter af fysiske anlæg som sluser og dæmninger mv., skibstrafik, invasive arter og fiskeri. Kystvandene påvirkes også af miljøfarlige forurenende stoffer fra bl.a. husholdninger, skibsfart, havbrug og øvrige erhverv.

I forbindelse med forberedelsen af vandområdeplanerne for 2021-2027 har Aarhus Universitet og DTU Aqua gennemført et projekt om andre presfaktorer. Projektet undersøgte fiskeri med bundsløbende redskaber, effekter af fiskeri på fødenettet, påvirkning fra klappadser, råstofindvinding, bypass (omfordeling af bundmateriale/sediment), kystfodring, større sejltreder, mikroplast, havne, spærringer og sluser. I forhold til disse presfaktorer, er det på landsplan vurderet, at ud over slusedrift i Ringkøbing og Nissum fjorde, er det alene fiskeri med bundsløbende redskaber som i konkrete vandområder kan have en betydende effekt på de biologiske kvalitetselementer, herunder effekt på dybdeudbredelsen af kvalitetselementet ålegræs. Undersøgelser viser at i 30 pct. af alle vandområderne, blev der i perioden 2014-18 fisket med bundsløbende redskaber på de arealer, hvor ålegræs skal kunne gro (inden for miljømålsdybden for ålegræs). I Flensborg Fjords indre del blev der eksempelvis fisket med bundsløbende redskaber på 34 pct., i Horsens Fjord indre del på 23 pct., og i Smålandsfarvandets åbne del på mindre end 4 pct. af bundarealet, hvor ålegræs skal kunne gro.

I Miljøstyrelsens Oversigt over væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver nævnes fx miljøfarlige forurenende stoffer, fysiske påvirkninger, invasive arter, råstofindvinding og fiskeri. Er det muligt at få en liste med alle relevante presfaktorer og deres betydning for vandmiljøets tilstand?

Ud over stofpåvirkninger fra næringsstoffer bliver de marine vandområder også påvirket af en række andre aktiviteter, som direkte eller indirekte kan påvirke miljøtilstanden i vandområderne. De mest relevante presfaktorer der, ud over næringsstoffer, påvirker miljøtilstanden i vandområderne, er opgjort af Aarhus Universitet og DTU Aqua i projektet om de marine presfaktorer. De væsentligste andre potentielle presfaktorer end næringsstoffer er kortlagt, herunder klapning og graveaktiviteter, råstofindvinding, effekter af fysiske anlæg som sluser og dæmninger mv., invasive arter og fiskeri med bundslæbende redskaber.

Miljøstyrelsen opdaterede vurdering og klassificering af overfladevandområdernes tilstand med hensyn til forekomst af miljøfarlige stoffer til brug for vandområdeplanerne 2021-2027 viser følgende om tilstanden i kystvandene:

- Kemisk tilstand (prioriterede stoffer): 11 pct. er i god tilstand, 85 pct. er i ikke-god tilstand, og 3 pct. er i ukendt tilstand.
- Økologisk tilstand (nationalt specifikke stoffer): 76 pct. er i god tilstand, 14 pct. er i ikke-god tilstand, og 10 pct. er i ukendt tilstand.

Hvor kystvande er klassificeret som værende i ikke-god økologisk tilstand, beror det på overskridelse af miljøkvalitetskrav for methylnaphthalener. Hvor kystvande er klassificeret som værende i ikke-god kemisk tilstand, beror det navnlig på overskridelse af miljøkvalitetskrav for kviksølv, bly, cadmium, BDE (bromerede diphenylethere) og nonylphenoler.

Ingen af de kystvande, som er klassificeret som værende i ikke-god økologisk tilstand med hensyn til forekomst af miljøfarlige forurenende stoffer, er klassificeret som værende i mindst god økologisk tilstand for alle øvrige relevante kvalitetselementer. Overskridelse af miljøkvalitetskrav er altså ikke selvstændig årsag til manglende opnåelse af god økologisk tilstand i kystvande.

Foreligger der omfattende viden og tilstrækkeligt med overvågningsdata til at fastlægge de forskellige presfaktoreres betydning?

I analysen af marine presfaktorer er betydningen af de undersøgte presfaktorer beskrevet i forhold til de indikatorer/kvalitetselementer, som efter vandrammedirektivet karakteriserer den økologiske tilstand i marine vandområder. Som det også fremgår af rapporten, er datagrundlaget for visse af presfaktorerne dog ikke fyldestgørende hvis vi skal opnå en fuld forståelse af forhold, som påvirker det marine

miljø i bred forstand. En evt. øget vidensopbygning kan ske både ved øget overvågning af konkrete presfaktorer i det marine miljø, men også ved øget forskning i evt. effekter af presfaktorerne.

Listen må gerne angive om data og viden er fyldestgørende eller mangelfuld for de enkelte faktorer.

For klapning, gravning og råstofindvinding er der et omfattende datagrundlag over forekomsten af aktiviteterne. Øget præcision i registreringen af disse aktiviteter, vil dog kunne optimere vurderingen af evt. effekter. Analyser foretaget af DTU Aqua og Aarhus Universitet har dog vist, at effekterne primært er lokale og ikke har væsentlig betydning på vandområdeniveau.

For fiskeri med bundsløbende redskaber er der et omfattende datagrundlag, men øget registrering af fiskeriaktiviteterne vil kunne øge muligheden for at vurdere effekterne af fiskeriet.

For nogle marine invasive arter mangler der data for udbredelsen, der potentielt kan påvirke kvalitetselementerne. Analyser foretaget af DTU Aqua og Aarhus Universitet konkluderer dels, at invasive arter kun i begrænset omfang vil kunne påvirke miljøtilstanden i vandområderne, og dels at påvirkningen ikke vil være entydigt negativ.

For visse presfaktorer som mikroplast og miljøfarlige stoffer vurderes der at være et mangelfuldt videns- og datagrundlag.

Hvordan er de kollektive virkemidlers – vådområder, minivådområder, lavbundsprojekter og skovrejsning – natureffekt, sammenlignet med natureffekten af tiltagene i den målrettede regulering (flere efterafgrøder)?

Eftersom alle kollektive virkemidler medfører at landbrugsdriften nedlægges på projektarealerne (dvs. ingen omlægning, sprøjtning og gødskning) vil de have større positiv natureffekt end målrettet regulering, som ofte udmøntes gennem efterafgrøder, som ikke i sig selv har positiv natureffekt. Tre af de kollektive virkemidler (vådområder, lavbundsprojekter og skovrejsning) er varige arealomlægninger til en ny naturtilstand, hvilket giver mulighed for på sigt at kunne opnå naturforbedringer af betydning. Nye skove vil typisk også have væsentligt større naturindhold end omdriftsarealer. Og der er generelt en tæt synergi i forhold til natureffekter i de eksisterende ordninger til udtagning af lavbundsjord og etablering af vådområder. Det skyldes, at en genskabelse af mere naturlig hydrologi samt ekstensivering af landbrugsarealer generelt vil forbedre forholdene for natur og biodiversitet.

44. Kan der forventes positive sideeffekter ved den kollektive indsats, sammenlignet med de dyrkningsrelaterede restriktioner?

Tre af de fire kollektive virkemidler (vådområde, lavbundsprojekter og skovrejsning) medfører varig udtagning af landbrugsjord af drift. Dermed kan arealerne give en række synergieffekter i forhold til natur, klima (CO₂ reduktion/opbygning), klimatilpasning og drikkevandbeskyttelse. Desuden kan det også i nogle tilfælde have positive effekter for f.eks. landdistriktsudvikling. Minivådområder er mindre arealmæssigt og midlertidige (10 år) og vil derfor ikke i samme omfang bidrage med synergieffekter. De dyrkningsrelaterede indsatser i den målrettede regulering har imidlertid også en væsentlig klimaeffekt.

45. Hvordan vil omkostningseffektiviteten og de samlede omkostninger udvikle ved den kollektive indsats over en periode på 20 år, sammenlignet med målrettet regulering?

De kollektive virkemidler har typisk høje etableringsomkostninger, men deres effekt leveres år efter år over en længere årrække. Modsat har den målrettede regulering lavere omkostninger pr. ha, men til gengæld er det en omkostning, som skal betales hvert eneste år, så længe effekten ønskes.

46. Vil der i vandplanerne være fokus på en lokal tilgang til udfordringerne, hvor det bliver muligt at se på forskellige, lokale løsningsmuligheder og ikke kun udledningsreduktioner?

Vandområdeplanerne indeholder bl.a. oplysninger om påvirkninger af vandområderne, beskrivelse af overvågningen, vurderinger af tilstanden, de miljømål der gælder for de enkelte områder, samt et resumé af de indsatser, der gennemføres med henblik på at opfylde de fastlagte mål.

Der er nedsat lokale vandråd, der medvirker til at prioritere indsatserne for at forbedre vandmiljøet, særligt for så vidt angår vandløb. Opgaven for vandrådene er at bidrage til indsatsprogrammet for restaurering af de fysiske forhold i vandløbene med udgangspunkt i rådernes viden om lokale forhold. Rådene bistår kommunerne i at udpege, hvilke indsatser der bør udføres. Vandrådenes formål er at styrke interesserinddragelsen og inddrage det lokale kendskab i vandområdeplanerne. Herefter implementeres indsatserne af kommunerne gennem tilskudsordninger. Der er ikke planlagt en samlet lokal tilgang til de indsatser, der vedrører reduktion af næringsstofbelastningen, idet der naturligvis for så vidt angår de kollektive virkemidler gennemføres et stort lokalt arbejde med lodsejerinddragelse.